

RAZIŠČITE

Najprej postavite nekaj odprtih vprašanj. To lahko storite tako, da jih natisnete in vsakemu učencu daste eno od vprašanj (pouk v učilnici) ali tako, da jih prikažete na zaslonu (spletno poučevanje). To je nekaj predlaganih vprašanj:

- Ste kdaj opazili dezinformacije v vaših družbenih medijih? Če je odgovor pritrdilen, katera orodja ste uporabili za reševanje dezinformacij? Ste lahko ugotovili, kdo je stal za dezinformacijsko kampanjo?
- Ali običajno preverjate vsebine, slike ali videoposnetke v socialnih omrežjih? Zakaj?
- Kaj običajno delite na svoji Facebook strani? Ali lahko ocenite, kako zanesljiva je Facebook stran?

Če se želite naučiti nekaj osnovnega besedišča, ki se bo uporabljalo v celotnem modulu, začnite z učenjem definicije naslednjih besed: pristranskost, navzkrižno objavljane in preverjanje dejstev.

Pouk v učilnici: besede in definicije natisnite v ločenih listih papirja in prosite učence, da jih uparijo.

<i>PRISTRANSKOST</i>	Ukrep podpiranja ali nasprotovanja določeni osebi ali stvari na nepošten način, zaradi dopuščanja, da osebna mnenja vplivajo na vašo presojo.
<i>NAVZKRIŽNO OBJAVLJANJE</i>	Dejanje pošiljanja sporočila večim internetnim diskusijskim skupinam ali skupinam novic ali sporočilo, ki je tako poslano.
<i>PREVERJANJE DEJSTEV</i>	Dejanje preverjanja dejanskih informacij v nefiktivnem besedilu, da se ugotovi verodostojnost in pravilnost dejanskih navedb v besedilu.

Učenje v učilnici in spletno poučevanje: učence prosite, naj sami predstavijo svoje definicije ali razmišljanja o vsakem izrazu in nato skupaj razpravljajo o dejanskem pomenu.

PRISTRANSKOST: ukrep podpiranja ali nasprotovanja določeni osebi ali stvari na nepošten način, zaradi dopuščanja, da osebna mnenja vplivajo na vašo presojo.¹⁴

NAVZKRIŽNO OBJAVLJANJE: Dejanje pošiljanja sporočila večim internetnim diskusijskim skupinam ali skupinam novic ali sporočilo, ki je tako poslano.¹⁵

PREVERJANJE DEJSTEV: Dejanje preverjanja dejanskih informacij v nefiktivnem besedilu, da se ugotovi verodostojnost in pravilnost dejanskih navedb v besedilu. To je mogoče storiti pred (ante hoc) ali po (post hoc), ko je bilo besedilo objavljeno ali kako drugače razširjeno.¹⁶ Preverjanje dejstev lahko opravijo novinarji v medijskih subjektih ali organizacijah, namenjenih preverjanju dejstev, kot so:

- <https://www.factcheck.org/>

¹⁴ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bias>

¹⁵ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cross-posting>

¹⁶ <https://en.wikipedia.org/wiki/Fact-checking>

- <https://www.politifact.com/>
- <https://firstdraftnews.org/>
- <https://factcheck.afp.com/>

Uporabite dodatne vire, ki so značilni za vašo državo. Na zaslonu lahko pokažete, kako brskate po nekaterih od njih. Tu je primer platform za preverjanje dejstev v Španiji:

- <https://maldita.es/malditobulo/>
- https://verne.elpais.com/tag/bulos_internet/
- <https://saludsinbulos.com/>

TEORETIČNI POGLED: ANALIZA SPLETNIH INFORMACIJ

Začnite tako, da učencem ponudite nekaj teoretičnega pogleda. To lahko storite s tiskanjem naslednjih informacij (poučevanje v učilnici) ali s pripravo predstavitve z animacijo, kjer je prikazanih vseh PET PREVERI korakov (osebno in spletno poučevanje).

Če berete članek s spletnega mesta, za katerega še nikoli niste slišali, je pomembno, da kopljete globlje, da poskusite razumeti, kdo stoji za njim in če so novice resnične.

Teh pet PREVERI korakov vam bo pomagalo analizirati informacije, s katerimi se vsak dan ukvarjate, in opaziti dezinformacije.

1. Preverite vsebino: natančno preberite članek in se prepričajte, ali:

- so vsi podatki točni
- članek nudi nepristransko mnenje

2. Preverite spletno stran:

- Oglejte si strani, kot sta »Stik« in »O nas«, če želite izvedeti več podrobnosti o lastniku spletnega mesta. Pomanjkanje takih informacij je znak, da bi lahko bil vir akter, ki širi dezinformacije.
- Oglejte si URL spletnega mesta in preverite, ali ne poskuša oponašati URL-ja resničnega medija
- Poskusite preveriti, ali so spletno mesto v preteklosti citirali verodostojni viri (npr. znani mediji).

3. Preverite avtorja:

- Poiščite druge članke, ki jih je napisal avtor.
- Če imena avtorja ni, so podatki verjetno manj verodostojni.

4. Preverite vire:

- Poglejte, ali so viri, uporabljeni v članku, verodostojni viri / mediji.
- Preverite, ali so citirani strokovnjaki resnični ljudje / strokovnjaki. Z Googlom preverite, ali ti posamezniki obstajajo in ali imajo dober ugled.

5. Preverite slike:

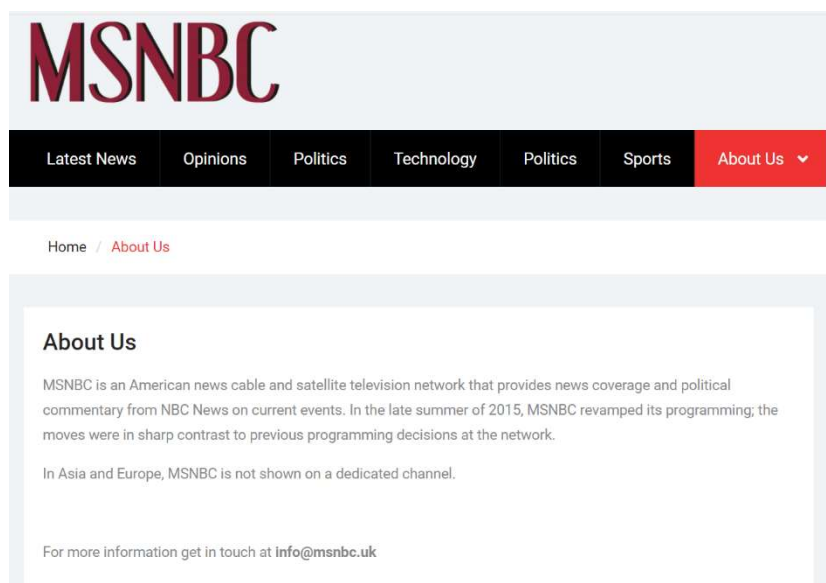
- Uporabite InVID za odkrivanje manipulacij z videoposnetki ali strokovnjaki.

Ko ste zaključili razpravo o PREVERI korakih, pojdite na naslednjo aktivnost. Poskrbite, da lahko udeleženci uporabljajo računalnik, tablični računalnik ali pametni telefon (posamezno ali v skupinah).

Pojdite skozi zgoraj opisane korake in ugotovite, ali je ta medij resničen.

Tu je nekaj nasvetov:

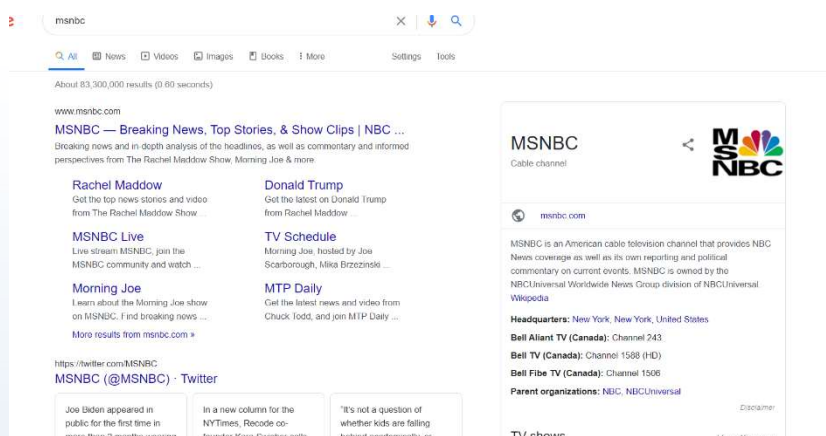
- Iščite ta medij v Googlu. Kaj vidite?
- Preverite logotip
- Oglejte si stran »O nas«

Pravilen odgovor:

Ta stran je lažna in se lažno predstavlja za resnični ameriški medij "MSNBC".

Če v Googlu iščete »MSNBC«, boste ugotovili, da je [MSNBC.com](https://www.msnbc.com) pravi ameriški medij s svojo stranjo na Wikipediji.

- Logotip je drugačen.
- Na strani »O nas« piše, da je e-poštni naslov info@msnbc.uk, pravo spletno mesto pa je [MSNBC.com](https://www.msnbc.com)

Učencem pokažite naslednje nasvete. Če želite to narediti bolj dinamično, lahko na primer organizirate "drži / ne drži" kviz tako, da spodnjim trditvam dodate lažne izjave.

ZAHTEVNEJŠA VAJA

IZZOVITE VSEBINO, KI JO BERETE

- Vsebine, ki šokirajo, polarizirajo, delijo, so bolj pogosto lažne, zato bi vas morale spodbuditi k pozornosti.
- Pravopisne in slovnične napake, naključna ločila, pristranski besednjak so pogosto zanesljivi pokazatelji, da vir verjetno ni zanesljiv.
- Pomanjkanje jasnega konteksta, citatov ali sklicevanja na kakšne razpoznavne vire bi vas morali spodbuditi, da kopljete globlje, da preverite informacije.
- Oglejte si druge medije in zaupanja vredne vire, da preverite, ali poročajo enako.
- Če se informacije nanašajo na drugo državo, poskusite preveriti, ali je poročanje tamkajšnjih lokalnih medijev podobno kot opisuje članek, ki ste ga prebrali.
- Preverite, ali niso slike uporabljene v napačnem kontekstu ali zmanipulirane.
- Preverite, ali informacije že niso preverili priznani preverjevalci dejstev.

Če želite izvedeti več, kako odkriti lažne (= napačne, neresnične ali nezakonite) trditve, si oglejte ta video s [FactCheck.org](https://youtu.be/Fm0LwscDYHs):

<https://youtu.be/Fm0LwscDYHs>

TEORETIČNI POGLED: ORODJA ZA PREVERJANJE INFORMACIJ NA FACEBOOK

Facebook stran

Če želite oceniti zanesljivost posamezne Facebook strani, pojdite na razdelek **Preglednost strani**¹⁷:

- Obiščite časovnico te strani.
- Pomaknite se navzdol do razdelka Preglednost strani pod razdelkom Vizitka.
- Kliknite Prikaži vse.

Informacije v razdelku Preglednost strani prikazujejo:

- datum stvaritve strani
- lokacije države, od koder se primarno upravlja stran
- število ljudi, ki upravljajo stran v posamezni državi
- pretekle spremembe imena strani

¹⁷ https://www.facebook.com/help/323314944866264?helpref=about_content

- vsako združevanje strani, ki se je zgodilo 6. septembra 2018 ali pozneje
- potrjeno podjetje ali organizacija, ki je zahtevala lastništvo strani ali ki ji je bil odobren dostop za upravljanje strani.

Ko pogledate preglednost naslednje strani na Facebooku, vidite, da se upravlja iz Ukrajine, čeprav je podporna stran francoske politične kandidatke Marine Le Pen ... to je sumljivo.

The image shows a screenshot of a Facebook page for 'Marine Le Pen 2022' and a detailed view of its 'Transparence de la Page' (Page Transparency) section.

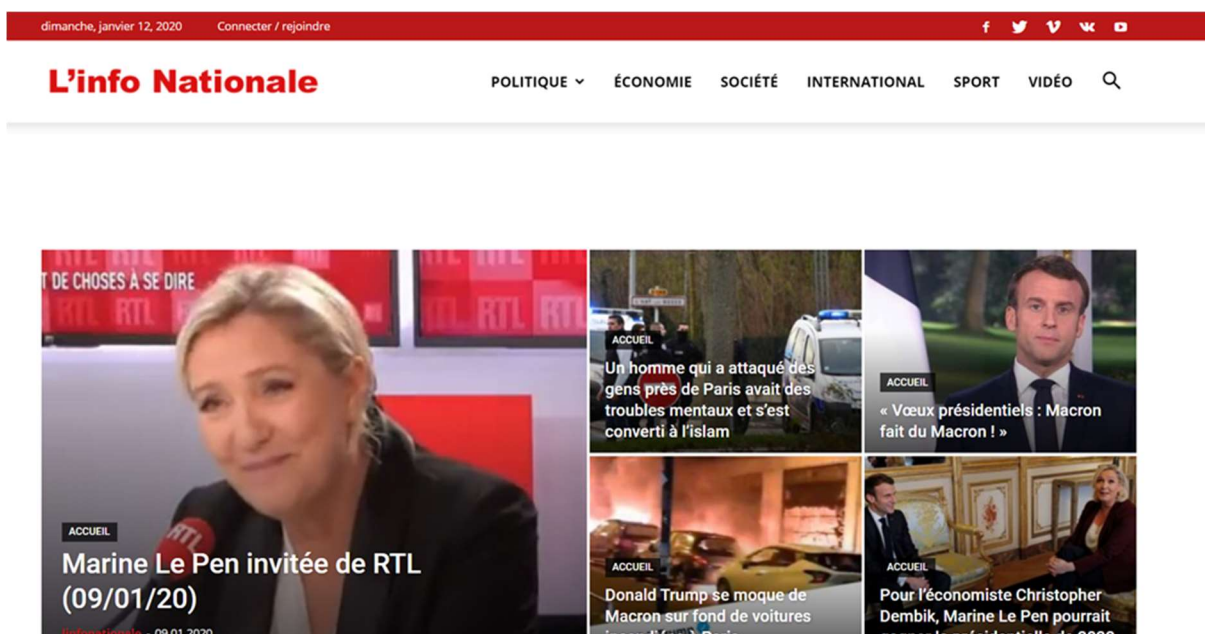
Facebook Page Overview:

- Page Name:** Marine Le Pen 2022
- Category:** Personnalité politique
- Community:** 30 134 personnes aiment ça, 37 101 personnes suivent ce lieu
- Page Created:** 18 juillet 2016

Transparence de la Page pour Marine Le Pen 2022:

- Recapitulatif:** Facebook vous montre des informations pour vous aider à mieux comprendre le but de cette Page. Découvrez les actions des personnes qui gèrent et publient du contenu. En savoir plus
- Historique de la Page:**
 - Création de la Page **18 juillet 2016** - Marine Le Pen 2017
 - La Page a changé de nom **une** fois.
 - Fusionnée avec **0** autres Pages.
- Personnes qui gèrent cette Page:**
 - Le pays de résidence principal des personnes qui gèrent cette Page inclut : **Ukraine (2)**
- Pubs de cette Page:**
 - Cette Page ne diffuse pas de publicité actuellement.
 - Cette Page a diffusé des publicités de nature sociale, électorale ou politique.

Ta stran v glavnem deli vsebino s spletnega mesta "linfonationale.net". Linfonationale.net je spletno mesto, ki je bilo v francoskem članku o preverjanju dejstev¹⁸ opredeljeno kot domnevno spletno mesto z novicami, ki kopira in razširja dezinformacijske elemente.

Če imate dovolj časa, naj učence ponovijo opisani postopek s Facebook stranjo, za katero menijo, da je lažna. Ko končajo, dajte vsakemu učencu pet minut, da drugemu predstavi svoje ugotovitve in začnite razpravo, če je le mogoče.

Facebook skupina

Čeprav Facebook skupine lahko nudijo dobro priložnost, da se počutijo povezane z ljudmi po vsem svetu, so lahko tudi žarišče za neželeno pošto, ponarejene novice in napačne informacije.

Če ste član Facebook skupine, preverite, kdo je aktiven v tej skupini. Poglejte sumljivo vedenje:

- profil vedno objavlja vsebine iste vrste
- profil vedno objavlja isto spletno stran
- profil ne komunicira z drugimi ali nima prijateljev, izgleda prazen

¹⁸ https://www.liberation.fr/checknews/2019/04/04/non-il-n-y-a-pas-eu-18-millions-d-immigres-en-europe-en-5-ans_1719500

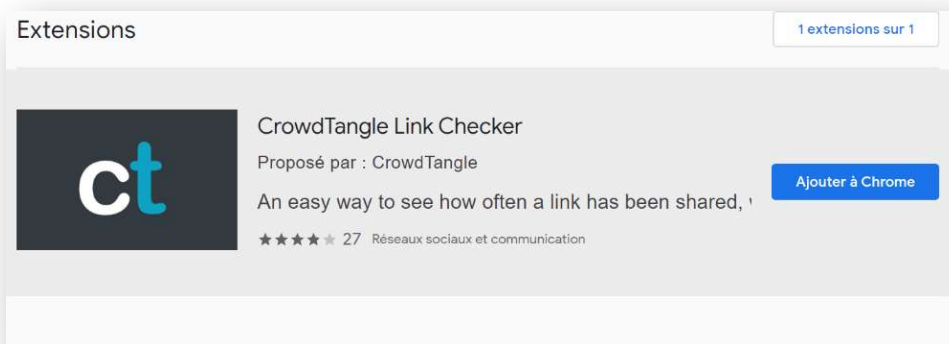
ZAHTEVNEJŠA VAJA

Z ORODJEM ZA ANALIZO SOCIALNIH MEDIJEV OCENITE, KAKO JE ČLANEK V SOCIALNIH MEDIJIH DELJEN. TU SE KOT PRIMER UPORABLJA CROWDTANGLE.

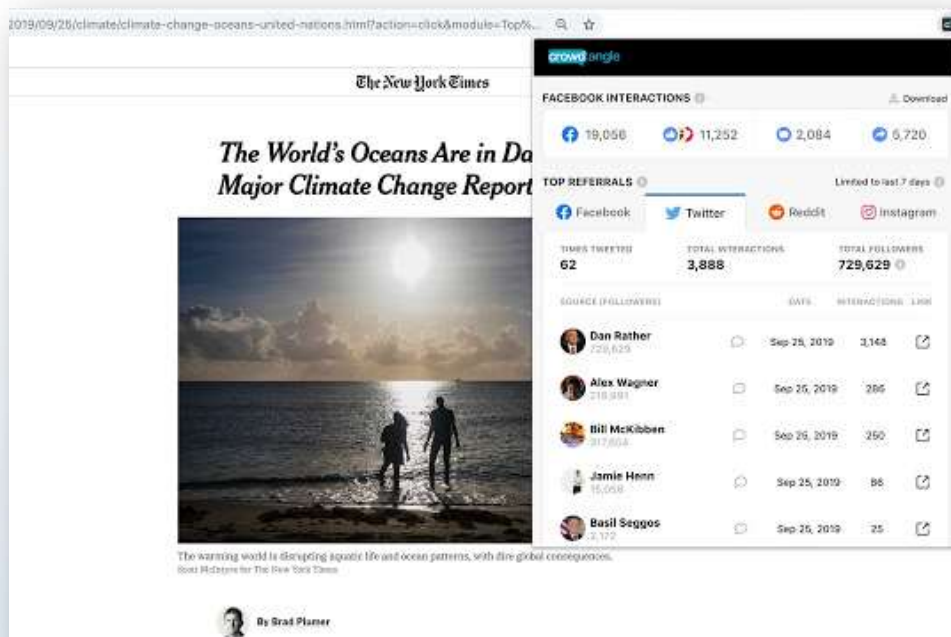
- Naložite CrowdTangle: www.crowdtangle.com

- V brskalnik namestite vtičnik

- S klikom na ikono preverite, kako se je članek delil na spletu

Naslednjo praktično dejavnost lahko izvajate posamezno ali v skupinah. Vnaprej pripravite več slik in vsakemu udeležencu / skupini zagotovite sliko, ki jo bo/do lahko preveril/i. Druga možnost je, da si učenci medsebojno dodeljujejo slike.

TEORETIČNI POGLED: ORODJA ZA PREVERJANJE SLIK

Povratno iskanje slik z Googlom¹⁹

Če želite preveriti, od kod bi lahko prišla slika ali kje v spletu se nahaja, lahko z Googlom poskusite opraviti povratno iskanje slike:

Naložite sliko

1. V računalniku odprite spletni brskalnik, na primer Chrome, Firefox, Opera ali Safari.
2. Pojdite na Google slike.
3. Kliknite ikono Slikovno iskanje .
4. Kliknite Prenesite sliko > Izberite datoteko ali Brskaj.
5. Izberite sliko iz računalnika.
6. Kliknite Odpri ali Izberi.

Iskanje z URL-jem

1. V računalniku odprite spletni brskalnik, na primer Chrome, Firefox, Opera ali Safari.
2. Pojdite na spletno mesto s sliko, ki jo želite uporabiti.
3. Za kopiranje URL kliknite sliko z desno miškino tipko.
4. Kliknite Kopiraj naslov slike.
5. Pojdite na Google slike.
6. Kliknite ikono Slikovno iskanje .
7. Kliknite Prilepite URL slike.
8. V besedilno polje prilepite URL.
9. Kliknite polje Slikovno iskanje.

Iskanje s sliko s spletnega mesta

1. V računalniku odprite brskalnik Chrome.
2. Pojdite na spletno mesto s sliko, ki jo želite uporabiti.
3. Z desno miškino tipko kliknite sliko.
4. Kliknite Išči sliko tu: Google. Rezultate boste videli na novem zavihku.

¹⁹ <https://support.google.com/websearch/answer/1325808?co=GENIE.Platform%3DAndroid&hl=en>

ZAHTEVNEJŠA VAJA

*PREVERITE SLIKE NEPOSREDNO IZ SVOJEGA BRSKALNIKA Z INVIDOM
(PROJEKT EU HORIZON 2020)*

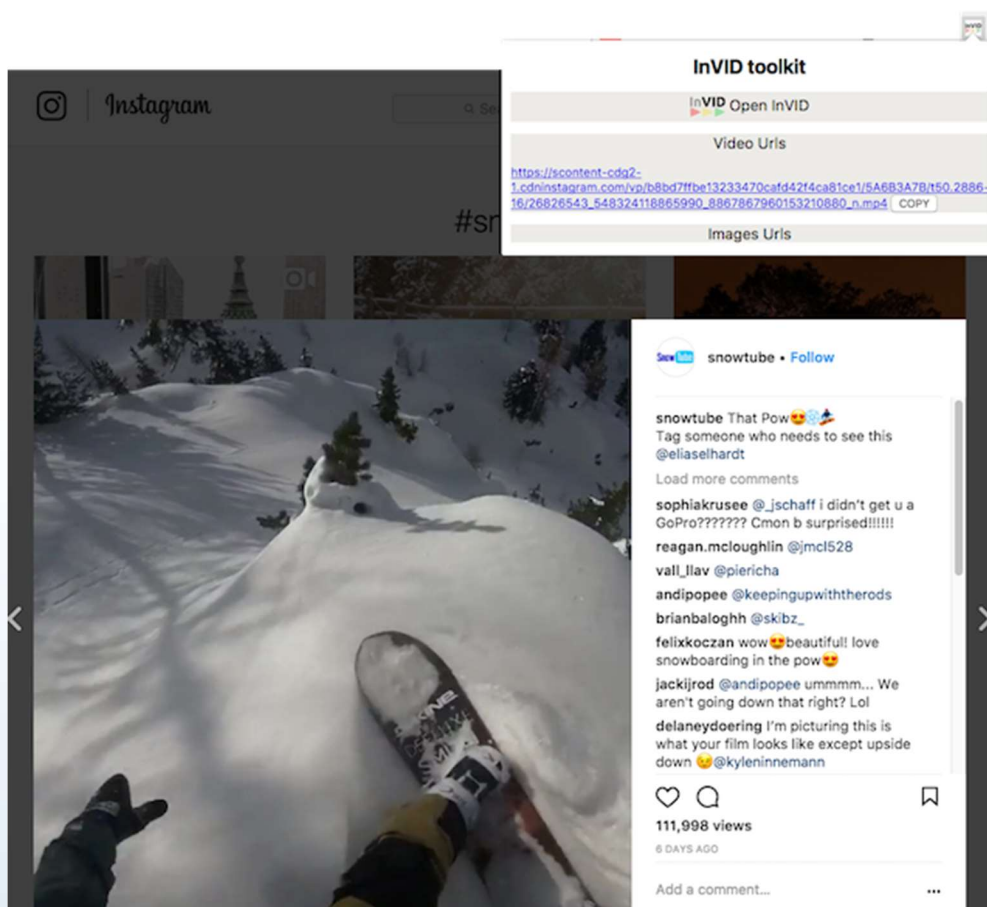
- Prenesite vtičnik: <https://www.invid-project.eu/tools-and-services/invid-verification-plugin/>

- Oglejte si ta video o uporabi vtičnika:

<https://youtu.be/nmgbFODPiBY>

Če za preverjanje slike profila Ilye Makrina uporabite InVID, boste ugotovili, da gre pravzaprav za javno osebo iz Argentine.

